

Tema 30. El pecat personal

El pecat és una paraula, un acte o un desig contraris a la llei eterna. És una ofensa a Déu, que lesiona la natura de l'home i atempta contra la solidaritat humana.

10/12/2010

1. El pecat personal: ofensa a Déu, desobediència a la llei divina

El pecat personal és «un acte, una paraula o un desig contraris a la llei eterna».[1] Això significa que el pecat

és un *acte humà* —ja que exigeix el concurs de la llibertat[2]— i que s'expressa en actes externs, paraules o actes interns. A més a més, aquest acte humà és *dolent*, és a dir, s'oposa a la llei eterna de Déu, que és la primera i suprema regla moral, fonament de les altres. De manera més general, es pot dir que el pecat és qualsevol acte humà oposat a la norma moral, és a dir, a la recta raó il·luminada per la fe.

Es tracta, per tant, d'una presa de posició negativa respecte de Déu i, per contrast, un amor desordenat a nosaltres mateixos. Per això, també es diu que el pecat és essencialment *aversio a Deo et conversio ad creaturas*. L'*aversio* no representa necessàriament un odi explícit o aversió, sinó l'allunyament de Déu consegüent a l'anteposició d'un bé aparent o finit al bé suprem de l'home (*conversio*). Sant Agustí el descriu com «l'amor d'un mateix fins

al menyspreu de Déu».[3] «Amb aquesta exaltació orgullosa d'un mateix, el pecat s'oposa diametralment a l'obediència de Jesús que duu a terme la salvació (cf. Fl 2,6-9)» (*Catecisme* 1850).

El pecat és l'únic mal en sentit ple. Els altres mals (per exemple, una malaltia) en si mateixos no aparten de Déu, encara que certament són la privació d'algun bé.

2. El pecat mortal i el pecat venial

Els pecats es poden dividir en *mortals o greus* i en *venials o lleus* (cf. Jn 5,16-17), segons que l'home perdi totalment la gràcia de Déu o no.[4] El pecat mortal i el pecat venial es poden comparar entre si com la mort i la malaltia de l'ànima.

«És pecat *mortal* qualsevol pecat que té per objecte una *matèria greu* i que es comet amb *consciència plena* i *propòsit deliberat*».[5] «Seguint la

tradició de l'Església, anomenem *pecat mortal* a l'acte mitjançant el qual un home, amb llibertat i coneixement, rebutja Déu, la seva llei, l'aliança d'amor que Déu li proposa [*aversio a Deo*], tot preferint girar-se cap a si mateix, a una realitat creada i finita, a alguna cosa contrària a la voluntat divina (*conversio ad creaturas*). Això pot passar de manera directa i formal, com en els pecats d'idolatria, apostasia i ateisme; o de manera equivalent, com en tots els actes de desobediència als manaments de Déu en matèria greu.»[6]

— *Matèria greu*: vol dir que l'acte és en si mateix incompatible amb la caritat i, per tant, també amb les exigències ineludibles de les virtuts morals o teologals.

— *Coneixement ple* (o *advertència*) de l'enteniment: qui actua sap que

l'acció que realitza és pecaminosa, és a dir, contrària a la llei de Déu.

— *Consentiment deliberat* (o *perfecte*) de la voluntat: indica que l'home vol obertament aquesta acció, sabent que és contrària a la llei de Déu. Això no vol dir que sigui necessari voler ofendre directament Déu perquè hi hagi pecat mortal: n'hi ha prou que es vulgui realitzar alguna acció que és greument contrària a la seva divina voluntat.[7]

Les tres condicions s'han de complir simultàniament.[8] Si falta alguna de les tres, el pecat pot ser *venial*. Això s'esdevé, per exemple, quan la matèria no és greu, encara que hi hagi advertència plena i consentiment perfecte; o bé quan no hi ha advertència plena o consentiment perfecte, encara que es tracti d'una matèria greu. Lògicament, si no hi ha advertència ni consentiment, falten els requisits

perquè es pugui afirmar que una acció és pecaminosa, perquè no seria un acte pròpiament humà.

2.1. Efectes del pecat mortal

El pecat mortal «comporta la pèrdua de la caritat i la privació de la gràcia santificant, és a dir, de l'estat de gràcia. Si no és rescatat amb el penediment i el perdó de Déu, causa l'exclusió del Regne del Crist i la mort eterna de l'infern» (*Catecisme* 1861).

[9] Quan s'ha comès un pecat mortal, i mentre es romanguí fora de l'«estat de gràcia» —sense recuperar-la en la confessió sacramental—, no s'ha de rebre la comunió, ja que no es pot voler mantenir-se unit a Crist i, alhora, allunyat-se'n: es cometria un sacrilegi.[10]

En perdre la unió vital amb Crist pel pecat mortal, es perd també la unió amb el seu cos místic, l'Església. No es deixa de pertànyer a l'Església, però s'hi roman com a membre

malalt, sense salut, que produeix un mal a tot el cos. També s'ocasiona un estrall a la societat humana, perquè es deixa de ser llum i ferment, encara que això pugui passar inadvertit.

Pel pecat mortal l'home perd els mèrits adquirits —encara que els podrà recuperar en rebre el sagrament de la penitència— i queda incapacitat per adquirir-ne de nous. La persona queda subjecta a l'esclavatge del dimoni, el desig natural de fer el bé minva i es provoca un desordre en les potències i els afectes.

2.2. Efectes del pecat venial

«El pecat venial afebleix la caritat: revela una afecció desordenada a béns creats; impedeix els progressos de l'ànima en l'exercici de les virtuts i la pràctica del bé moral; mereix penes temporals. El pecat venial deliberat i que queda sense penediment ens disposa de mica en

mica a cometre el pecat mortal. Però el pecat venial no trenca l'aliança amb Déu. És humanament reparable amb la gràcia de Déu. “No priva de la gràcia santificant o deïfificant, ni de la caritat, ni tampoc, per consegüent, de la felicitat eterna” (Joan Pau II, exh. ap. *Reconciliatio et paenitentia*, 2-XII-1984, 17)» (*Catecisme* 1863).

Déu ens perdona els pecats venials en la confessió i també, fora d'aquest sagrament, quan realitzem un acte de contrició i fem penitència, dolent-nos per no haver correspost a l'amor infinit que ens té.

El pecat venial deliberat, encara que no aparti totalment de Déu, és una falta tristíssima que refreda l'amistat amb ell. Cal tenir «horror al pecat venial deliberat». Per a una persona que vol estimar Déu de debò no té sentit consentir en petites traïcions perquè no són pecat mortal.[11]

Aquesta actitud arrossega cap a la *tebiesa*.[12]

2.3. *L'opció fonamental*

La doctrina de l'*opció fonamental*,[13] que rebutja la distinció tradicional entre els pecats mortals i els venials, sosté que la pèrdua de la gràcia santificant pel pecat mortal —amb tot el que suposa— compromet la persona de tal manera que només pot ser fruit d'un acte d'oposició radical i total a Déu, és a dir, d'un acte d'*opció fonamental* contra Déu. [14] Entès així, segons els defensors d'aquesta opinió errònia, resultaria gairebé impossible incórrer en pecat mortal en l'esdevinença de les nostres eleccions quotidianes; o, si fos el cas, recuperariem l'estat de gràcia mitjançant una penitència sincera: perquè la llibertat, diuen, no seria apta per determinar —en la pròpia capacitat ordinària d'elecció — d'una manera tan singular i

decisiva el signe de la vida moral de la persona. Així, diuen aquests autors, en tracta-se d'*excepcions puntuals* a una vida globalment recta, es podrien justificar faltes greus d'unitat i coherència de la vida cristiana. Malauradament, al mateix temps es trauria importància a la capacitat de decisió i compromís de la persona en l'ús del seu albir.

Molt relacionada amb la doctrina anterior hi ha la proposta d'una *tripartició del pecat*, en venials, greus i mortals. Els últims suposarien una resolució conscient i irrevocable d'ofendre Déu, i serien els únics que allunyarien de Déu i tancarien les portes a la vida eterna. D'aquesta manera, la majoria dels pecats que, per la matèria, tradicionalment s'han considerat mortals no serien més que greus, perquè no es cometrien amb una intenció positiva de rebutjar Déu.

L'Església ha assenyalat en nombroses ocasions els errors subjacents en aquests corrents de pensament. Ens trobem davant una doctrina que debilita molt la llibertat, perquè oblida que en realitat qui decideix és la persona, que pot escollir de modificar les intencions més pregones i que, de fet, pot canviar els seus propòsits, aspiracions i objectius i la seu sencer projecte vital, a través de determinats actes particulars i quotidians.[15] D'altra banda, «queda sempre ferm el principi que la distinció essencial i decisiva és entre el pecat que destrueix la caritat i el pecat que no mata la vida sobrenatural; entre la vida i la mort no hi ha una via intermèdia».[16]

2.4. Altres divisions

a) Es pot distingir entre el pecat *actual*, que és el mateix acte de pecar, i l'*habitual*, que és la taca que

el pecat actual deixa a l'ànima, reat de pena i de culpa i, en el cas de pecat mortal, privació de la gràcia.

b) El pecat *personal* es distingeix de l'*original*, amb el qual tots naixem i que hem contret per la desobediència d'Adam. El pecat original afecta tothom, encara que no s'hagi comès personalment. Es podria comparar amb una malaltia heretada, que es cura pel baptisme — almenys, pel desig implícit de rebre'l —, encara que deixa una certa debilitat que inclina a cometre nous pecats personals. El pecat personal, per tant, es *comet*, mentre que el pecat original es *contreu*.

c) Els pecats *externs* són els que es cometen per una acció que es pot observar des de l'exterior (l'homicidi, el robatori, la difamació, etc.). Els pecats *interns*, en canvi, romanen a l'interior de l'home, és a dir, a la seva voluntat, sense manifestar-se en

actes externs (la ira, l'enveja, l'avarícia no exterioritzades, etc.). Qualsevol pecat, extern o intern, s'origina en un acte intern de la voluntat: aquest és l'acte pròpiament moral. Els actes purament interiors poden ser pecat i, fins i tot, pecat greu.

d) Es parla de pecats *carnals* o *espirituals* segons si tendeixen desordenadament a un bé sensible (o a una realitat que es presenta sota l'aparença de bé, per exemple, la luxúria) o a un d'espiritual (la supèrbia). En si mateixos, els espirituals són més greus. No obstant això, els pecats carnals són per regla general més vehements, precisament perquè l'objecte que atreu (una realitat sensible) és més immediata.

e) Pecats *decomissió* i *d'omissió*: qualsevol pecat comporta la realització d'un acte voluntari desordenat. Si aquest acte es

tradueix en una acció, s'anomena pecat de *comissió*; si, per contra, l'acte voluntari es tradueix en l'omissió d'alguna cosa deguda, s'anomena d'*omissió*.

3. La proliferació del pecat

«El pecat crea un entrenament al pecat, engendra el vici amb la repetició d'actes idèntics. En resulten inclinacions perverses que enfosqueixen la consciència i corrompen l'apreciació concreta del bé i del mal. Així el pecat tendeix a reproduir-se i a reforçar-se, però no pot destruir el sentit moral fins a l'arrel» (*Catecisme* 1865).

Anomenem *capitals* als pecats personals que indueixen especialment a fer-ne d'altres, ja que són el cap dels altres pecats. Són la supèrbia —principi de qualsevol pecat *ex parte aversionis* (cf. Sir 10,12-13)—, l'avarícia —principi *ex parte conversionis*—, la luxúria, la

ira, la gola, l'enveja i la peresa o accídia (cf. *Catecisme* 1866).

La pèrdua del sentit del pecat és fruit del voluntari enfosquiment de la consciència que mena l'home —per la supèrbia— a negar que els pecats personals siguin pecats i, fins i tot, a negar que existeixi el pecat.[17]

De vegades no cometem directament el mal, però d'alguna manera col·laborem, amb més o menys responsabilitat i culpa moral, en l'acció iniqua d'altres persones. «El pecat és un acte personal. A més, tenim una responsabilitat en els pecats que els altres han comès, quan *hi cooperem*:

»— participant-hi directament i voluntàriament;

»— manant-los, aconsellant-los, lloant-los o aprovats-los;

»— no denunciant-los o no impeding-los, quan hi ha obligació de fer-ho;

»— protegint els qui cometten el mal»
(*Catecisme* 1868).

Els pecats personals també produeixen situacions socials contràries a la bondat divina que es coneixen com a *estructures de pecat*.
[18] De fet, són l'expressió i l'efecte dels pecats de cada persona (cf. *Catecisme* 1869).[19]

4. Les temptacions

En el context de les causes del pecat, hem de parlar de la temptació, que és la incitació al mal. «L'arrel de tots els pecats és al cor de l'home» (*Catecisme* 1873), però el cor humà pot ser atret per la presència de béns aparents. L'atracció de la temptació no pot ser mai tan forta que *obligui* a pecar: «Les proves que heu hagut de suportar no eren sobrehumanes; Déu és fidel i no permetrà que sigueu

temptats per damunt de les vostres forces. I, juntament amb la prova, us donarà el mitjà de sortir-ne i poder-la suportar» (1Co 10,13). Si les temptacions no es busquen i s'aprofiten com a ocasió d'esforç moral, poden tenir un significat positiu per a la vida cristiana.

Les causes de les temptacions es poden reduir a tres (cf. 1Jn 2,16):

— El «*món*»: no com a creació de Déu, perquè en aquest sentit és bo; sinó que, pel desordre del pecat, atreu l'home a la *conversio ad creaturas* amb un ambient materialista i pagà.[20]

— El *dimoni*: que instiga al pecat, però no té poder per fer-nos pecar. Les temptacions del diable es rebutgen amb l'oració.[21]

— La «*carn*» o *concupiscència*: desordre de les forces de l'ànima com a resultat dels pecats (també

anomenada *fomes peccati*). Aquesta temptació es venç amb la mortificació i la penitència, i amb la decisió de no dialogar i de ser sincers en la direcció espiritual, sense encobrir la temptació amb «raonades desraons».[22]

Davant la temptació cal lluitar per evitar el *consentiment*, ja que suposa l'adhesió de la voluntat a la *complaença*, encara no deliberada, consegüent a la representació involuntària del mal que es presenta en la *suggestió*.

Per combatre les temptacions cal ser molt sincers amb Déu, amb un mateix i en la direcció espiritual. En cas contrari, es corre el risc de provocar la deformació de la consciència. La sinceritat és un gran mitjà per evitar els pecats i aconseguir la veritable humilitat: Déu Pare surt a trobar aquell qui es confessa pecador quan revela el que

la supèrbia voldria amagar com a pecat.

A més a més, s'ha de fugir de les *ocasions de pecat*, és a dir, d'aquelles circumstàncies que es presenten més o menys voluntàriament i suposen una temptació. Sempre cal evitar les ocasions *lliures* i, quan es tracta d'ocasions *pròximes* (és a dir, si hi ha perill seriós de caure en la temptació) i *necessàries* (que no es poden treure), s'ha de fer tot el que sigui possible per allunyar el perill; altrament dit, cal posar els mitjans perquè aquestes ocasions passin de *pròximes* a *remotes*. Tant com sigui possible, també cal evitar les ocasions *remotes*, *contínues* i *lliures*, que corroeixen la vida espiritual i predisposen al pecat greu.

Pau Agulles Simó

Bibliografia bàsica

Catecisme de l'Església catòlica
1846-1876.

Joan Pau II, exh. ap. *Reconciliatio et paenitentia*, 2-XII-1984, 14-18.

Joan Pau II, enc. *Veritatis splendor*, 6-VIII-1993, 65-70.

Lectures recomanades

Sant Josepmaria, homilia «La lluita interior», a *És Crist que passa* 73-82.

E. Colom, A. Rodríguez Luño,
Elegidos en Cristo para ser santos,
Palabra, Madrid 2000, cap. XI.

A. Fernández, *Teología Moral*, vol. I,
Aldecoa, Burgos 1992, p. 747-834.

.....

[1] Sant Agustí, *Contra Faustum manichoeum* 22.27: PL 42.418. Cf. *Catecisme* 1849.

[2] Clàssicament s'ha definit el pecat com una desobediència *voluntària* a la llei de Déu: si no fos voluntària, no seria pecat, ja que no es tractaria ni tan sols d'un *acte humà* propi i autèntic.

[3] Sant Agustí, *De civitate Dei* 14.28.

[4] Cf. Joan Pau II, exh. ap. *Reconciliatio et paenitentia*, 2-XII-1984, 17.

[5] *Loc cit.* Cf. *Catecisme* 1857-1860.

[6] Joan Pau II, exh. ap. *Reconciliatio et paenitentia* 17.

[7] Es comet un pecat mortal quan l'home «sabent-ho i volent-ho, escull, pel motiu que sigui, alguna cosa greument desordenada. En efecte, en aquesta elecció ja està inclòs un menyspreu del precepte diví, un rebuig de l'amor de Déu cap a la humanitat i cap a tota la creació:

l'home s'allunya de Déu i perd la caritat» (*loc. cit.*).

[8] Cf. Joan Pau II, enc. *Veritatis splendor*, 6-VIII-1993, 70.

[9] Tot i la consideració de l'acte en si mateix, cal assenyalar que el judici sobre les persones hem de confiar-lo només a la justícia i la misericòrdia de Déu (cf. *Catecisme* 1861).

[10] Només qui tingui un motiu veritablement greu i no trobi cap possibilitat de confessar-se pot celebrar els sagraments i rebre la sagrada comunió, després de fer un acte de contrició perfecta, que inclou el propòsit de confessar-se com més aviat millor (cf. *Catecisme* 1452 i 1457).

[11] Cf. sant Josepmaria, *Amics de Déu* 243; *Solc* 139.

[12] Cf. sant Josepmaria, *Camí* 325-331.

[13] Cf. Joan Pau II, enc. *Veritatis splendor* 65-70.

[14] Cf. *ibid.* 69.

[15] Cf. Joan Pau II, exh. ap. *Reconciliatio et paenitentia* 17; *Veritatis splendor* 70.

[16] *Ibid.* 17.

[17] Cf. *ibid.* 18.

[18] Cf. Joan Pau II, enc. *Sollicitudo rei socialis*, 30-XII-1987, 36 i s.

[19] Cf. Joan Pau II, exh. ap. *Reconciliatio et paenitentia* 16.

[20] Per combatre aquestes temptacions cal anar contra corrent, sempre que sigui necessari, amb fortalesa, en lloc de deixar-se arrossegar per costums mundans (cf. sant Josepmaria, *Camí* 376).

[21] Per exemple, la pregària a sant Miquel Arcàngel, vencedor de

Satanàs (cf. Ap 12,7 i 20,2). L'Església sempre ha recomanat també alguns sacramentals, com l'aigua beneïda, per combatre les temptacions del dimoni. «No hi ha res d'on fugin més els dimonis, per a no retornar-hi, que de l'aigua beneïda», deia santa Teresa d'Àvila (citada a sant Josepmaria, *Camí* 572).

[22] Cf. sant Josepmaria, *Camí* 134 i 727.